

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Strategian tavoite ”kulttuuriperintöä arvostetaan ja sen suojelu ja vaaliminen on kaikkien yhteinen tehtävä” on kannatettava. Tavoitteissa on otettu huomioon monipuolisesti eri toimijoita ja puolia, kuten kasvatus, tutkimus, rahoitus ja kestävä kehitys. Strategian voimassaoloaikaan suhteutettuna tavoitteiden ja toimenpidelinjausten määrä on kuitenkin suuri.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Alueellisen vastuumuseon näkökulmasta tavoitteilla pyritään vaikuttavampaan kulttuuriperinnön arvostukseen, joka on myös osaltaan museon tavoite. Museo pyrkii tuomaan kulttuuriperintöä kaikkien ulottuville esim. näyttelyin ja muinaisjäännösrekisteriä päivittämällä. Useilla strategian tavoitteilla ja toimenpidelinjauksilla on suora vaikutus museon toimintaan ja museo on yksi tärkeä toimija strategian toimeenpanossa. Siksi onkin tärkeää, että asiantuntijoiden osaamista edistetään ja tarvittavista resursseista huolehditaan. Uudistunut museolaki ja alueellinen vastuumuseo - järjestelmä ovat osaltaan jo edistäneet strategian tavoitteita, mutta puutteita on. Esimerkiksi henkilöstöä ja eri osa-alueiden asiantuntijuutta ei joka paikassa ole tarpeeksi.

Sote-uudistuksen myötä tapahtuvissa julkisen hallinnon muutoksissa on merkittävää nähdä kulttuuriperinnön merkitys kunnallisten palveluiden jne. suhteen, kuten strategiassa todetaan. On tärkeää, että kulttuuriperinnön rahoitus pohjaa laajennetaan ja yhteistä vastuunkantamista lisätään esitetysti, jotta voidaan vastata julkisen talouden kehitykseen liittyviin epävarmuustekijöihin. Kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön merkityksen vahvempi tunnistaminen ja niihin panostaminen voivat tulevaisuudessa olla paljon tärkeämmässä roolissa asukkaiden hyvinvoinnissa ja kuntien vetovoimaisuudessa ja toiminnassa.

Kommenttinne lukuun 5.1

Museo kokee tärkeänä (muiden kohtien lisäksi) luvun 5.1 kohdan ”Yhteiskunnan tulee huolehtia taloudellisten, hallinnollisten ja lainsäädännöllisten edellytysten luomisesta kulttuuriperintötyölle ja kulttuuriperintöalan toimijoille. Näiden edellytysten ajantasaisuudesta huolehtiminen ja kehittäminen on välttämätöntä, jotta kulttuuriperintötoimijat pystyvät vastaamaan asetettuihin odotuksiin ja tavoitteisiin. Tehtävien laajentuessa ja monipuolistuessa on huolehdittava, että kulttuuriperinnön suojeluun, tallentamiseen, säilyttämiseen, hoitoon ja restaurointiin on käytettävissä riittävästi resursseja ja osaamista.”

Kommenttinne lukuun 5.2

”Keinoja vajaakäytössä olevan rakennuskannan, erityisesti rakennusperintökohteiden, käyttöasteen nostamiseksi ja ylläpidon kehittämiseksi kartoitetaan. Rakennuksen vähähiilisyden, kiertotalouden ja ominaispiirteet huomioon ottavia korjauskonsepteja olemassa oleville rakennuksille kehitetään.” Vajaakäyttöisiä rakennuksia on paljon ympäri Suomen. Osa rakennuksista on kulttuurihistoriallisesti merkittäviä, ja niille ei monesti löydy käyttöä lähinnä epäedullisen sijainnin ja / tai kunnostuksen vaatimien taloudellisten resurssien vuoksi. Siksi onkin toivottavaa, että vaikuttavia keinoja rakennusten korjauksiin ja käyttöön koitetaan löytää.

Luvussa puhutaan perinneympäristöistä / -biotoopeista, ja samalla todetaan, että kulttuuriperintöbarometrin mukaan luontoympäristöä pidetään kaikkein tärkeimpänä vaalittavana kulttuuriperintönä. Tämä on mitä suurimmassa määrin ristiriidassa sen kanssa, miten vieraslajit ja yhä enenevässä määrin erilaiset rikkakasvit valtaavat alaa niin viljelyksestä pois jätetyillä mailla kuin teiden varsilla, mistä ne leviävät nopeasti luontoon ja siirtyvät esim. koneellisen metsänkorjuun myötä uusille alueille. On kirjoitettu, että luonnon monimuotoisuus ratkaistaan talousmetsissä. Samalla tavalla vieraslajien / rikkaruohojen leviämisen hidastaminen ja jossain määrin ns. puhtaan luonnon säilyminen ratkaistaan muualla, kuin tavalla tai toisella hoidon piirissä olevissa perinneympäristöissä.

Kommenttinne lukuun 5.3

Kulttuuriperintökasvatus on tärkeää aloittaa jo varhaisessa iässä sekä mahdollistaa elinikäinen oppiminen, jotta kulttuuriperinnön arvostus nousisi. Tällöin vetovastuu lankeaisi pitkälti opetussektorille.

”Kulttuuriperintöalan ammattilaisten osaaminen vastaa monipuolisesti alan ja yhteiskunnan muuttuvia tarpeita” -kohdassa kuulostaa siltä, että tulevaisuuden kulttuuriperintöasiantuntijan tulee olla moniosaaja. Korkeat vaatimukset ja tavoitteet eivät välttämättä edistä alalle hakeutumista. Koulutuksesta on tärkeää huolehtia.

Monitieteiset tutkimusohjelmat ovat tärkeitä, jotta tutkimus olisi mahdollisimman vaikuttavaa.

Kommenttinne lukuun 5.4

Kulttuuriperinnön kunnianhimoisen kehittämisen rahoituspohja on laajentunut ja sen säilyttämistä turvataan julkisin varoin -kohta, on tärkeä. Nykyisten rakennusten hoitoavustusten (Museovirasto ja ELY-keskukset) rahamäärät eivät riitä kaikille ja rakennusperinnön säilymisen tukemista myös muulla tavoin tulee kehittää. Kaikille rakennettu kulttuuriympäristö ei näy arvostettavana asiana vaan rahareikä, jolloin rakennusten säilymisen turvaaminen ulkopuolisella rahoituksella on erityisen tärkeää.

Kuntien ja alueiden on tärkeää nähdä yhä suurempi arvo kulttuuriperinnön erityispiirteiden esiin nostamisessa ja hyödyntämisessä erottautumisen ja alueen profiloitumisen suhteen. Kunnan toiminnassa asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia lisäävä osallistava suunnittelu on kannatettavaa, samoin kuin ajallisen kerrostuneisuuden ja kulttuuriympäristöjen erityispiirteiden vahvempi huomioonottaminen kaupunkisuunnittelussa, kaavoituksessa ja aluekehityksessä.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Jotta yhteiskunnassa saadaan aikaan edes jonkinlaista muutosvaikutusta, vaaditaan ko. asioiden entistä suurempaa ja jatkuvampaa esilläpitoa sekä hyvien käytänteiden / tulosten esittelyä valtakunnan tason uutisoinnissa, kriittiselläkin tavalla.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Strategian tavoitteiden saavuttaminen vaatii taloudellista panostusta, jonka löytäminen / saaminen tällaisina haastavina aikoina voi olla hankalaa.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidättekö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Strategian tavoitteille on hyvä olla konkreettisia toimenpiteitä, mutta tämä vaatii myös aina (vuosi)seurannan ja ennen kaikkea miten ja millä tavoilla eri tahot sitoutetaan toteutukseen. Ilman toimeenpanosuunnitelmaa strategia voi jäädä tehottomaksi.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Toimeenpanosuunnitelman laatimiseen osallistumisessa tulee ottaa huomioon sekä etä- että lähimahdollisuus. Toiminnalliset menetelmät ovat tärkeitä.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Alueelliselle vastuumuseolle kulttuuriperintötyö on museon arkityötä, monet strategian kohdat koskevat sitä ja museo edistää ainakin osaa niistä jo nyt.

Kaartinen Nikke
Savonlinnan kaupunki - Riihisaari - Savonlinnan museo

